

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทหาร กรณีการกระทำความผิดอาญาทหารของทหารอากาศและอาสาสมัครทหารพราน

ร้อยเอก รัชชธรรม อิศรางกูร ณ อยุธยา*

รศ.ดร.ภูมิ โชคเหมาะ**

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันการจะกำหนดว่าการกระทำใดควรเป็นความผิดอาญาจะพิจารณาจากความสงบเรียบร้อยของสังคม การป้องกันการกระทำที่อาจเป็นภัยอันตรายต่อผู้อื่นตามหลักการป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น โดยคำนึงถึงหลักพื้นฐานการกำหนดความผิดอาญา ขณะเดียวกัน ทหารมีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของชาติ โดยกองทัพอากาศได้รับการยกฐานะหลังจากที่มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454 ส่วนอาสาสมัครทหารพราน ก็เป็นพลเรือนซึ่งสังกัดอยู่ในราชการทหารประเภทหนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับทหารกองประจำการ หรือในบางสถานการณ์มีลักษณะการทำงานที่เสี่ยงภัยกว่าทหารกองประจำการ แต่ประมวลกฎหมายอาญาทหารบางมาตรามีได้บัญญัติความผิดของทหารอากาศไว้เป็นการเฉพาะเหมือนเช่นทหารบกและทหารเรือ อีกทั้งกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร และกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารก็มีได้มีบทบัญญัติครอบคลุมไปถึงอาสาสมัครทหารพราน เป็นผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายสามประการ ประการแรก ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาทหาร กรณีการกระทำความผิดของทหารอากาศและอาสาสมัครทหารพราน ประการที่สอง ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร กรณีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีการกระทำความผิดของอาสาสมัครทหารพราน ประการที่สาม ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476

จากการศึกษาพบว่า ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454 กำหนดความผิดฐานที่ใช้บังคับกับทหารทุกเหล่าในลักษณะทั่วไป หรือกำหนดฐานความผิดเฉพาะแก่นายเรือ โดยไม่มีการกำหนดความผิดเฉพาะของทหารอากาศเกี่ยวกับการกระทำความผิดต่ออากาศยาน อาจส่งผลให้ทหารอากาศขาดความระมัดระวังในการปฏิบัติงาน และยังเป็นกรกระทำที่ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของกฎหมายอาญาที่ต้องการ ห้ามปราม และป้องกันพฤติกรรมอันนำไปสู่พฤติกรรมที่ถูกคุกคามต่อผลประโยชน์ของสาธารณชน และขัดต่อหลักการกำหนดความผิดอาญาเพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมตามหลักการป้องกันภัยอันตรายต่อผู้อื่น รวมทั้ง ในเมื่ออาสาสมัครทหารพรานมีสถานะเป็นพลเรือนซึ่งสังกัดอยู่ในราชการทหารหากกระทำความผิดในหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดในพื้นที่ดังกล่าว ก็ไม่ใช่บุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหาร ย่อม

* นักศึกษาหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ไม่ใช่ทหารตามความหมายในประมวลกฎหมายอาญาทหาร จึงไม่มีความรับผิดชอบตามฐานความผิดต่างๆ ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาทหาร ขณะเดียวกัน ก็จะไม่อยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลทหาร ขัดต่อหลักความเสมอภาค ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 ส่งผลให้การควบคุมความประพฤติของอาสาสมัครทหารพรานเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ กรณีอาสาสมัครทหารพราน กระทำความผิดอาญาทหารตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 8 และ 9 หากผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร พิจารณาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ ก็ไม่มีอำนาจเปลี่ยนแปลงจากที่ต้องดำเนินคดีอาญาทหารเป็นความผิดต่อวินัยทหาร และลงทัณฑ์เช่นเดียวกับทหารกองประจำการได้เพราะไม่ใช่ทหารตามประมวลกฎหมายอาญาทหารและตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร จำเป็นต้องดำเนินคดีอาญาทุกกรณีไป ทำให้อาสาสมัครทหารพรานไม่ได้รับประโยชน์หรือได้รับความคุ้มครองให้ได้รับผลร้ายน้อยลง เพื่อให้ได้รับทัณฑ์ทางวินัยทหารแล้วสามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ทางราชการต่อไปได้

จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาทหารให้ครอบคลุมการกระทำความผิดอาญาทหารของทหารอากาศและอาสาสมัครทหารพราน และกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารให้อาสาสมัครทหารพรานเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหาร และแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ให้อาสาสมัครทหารพรานเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476

ABSTRACT

Nowadays, in order to prescribe what acts would be criminal offences, such considerations must be based on society security and crime prevention policy. Military is responsible for national security. The Royal Air Force was promoted after the proclamation of the Military Criminal Code. Military Volunteers is a civilian component under the military structure, perform duties the same as military or riskier in some circumstances. There is no specific offense under the Military Penal Code specifically provided for certain acts committed by the Air Force's soldier as provided for the same acts done by other services personnel. Moreover, the military disciplinary law and the law on Organization of military do not include the military volunteers into their jurisdiction. Therefore, 3 legal issues arise. First, legal issue regarding enforcement of the military penal code on the military volunteers. Secondly, legal issue concerning enforcement of the Law on Organization of military on offenses committed by the Air Force's soldier and the military volunteers and, lastly the legal issue on enforcement of the Military Discipline Act Buddhist Era 2476.

As researched, the Military Penal Code only prescribes offences applicable for all services in general and specific offenses for the Navy except certain offenses committed by the Air Force's. As a result, the Air Force personnel may be less careful as performing duties and that would be incompatible with the principle of the criminal law, suppressing and preventing behaviors that would harm public interest and

against the principle of society protection. In case of the military volunteers, who are civilian under control of the military, as provided, if their offense is irrelevant to military service or within military area, they are not under the military court jurisdiction, so they are not military personnel as defined by the Military Penal Code. Therefore, they are not responsible for any offense stipulated by the Military Penal Code, and that against the equality principle under the Constitution Section of the Kingdom of Thailand Buddhist Era 2560 27 and cause the inefficiency of the command and control over them. Besides, in case that any military volunteer violates any offence of the Military Penal Code Section 8 and 9, on the discretion of the commander who may take the issue as a pity offense, he however, is not empowered to take such criminal offense as a disciplinary measure since the wrongdoer is not considered military as mentioned above. The military volunteer must be prosecuted, without having a judiciary benefit as regular military personnel.

Consequently, the Military Penal Code should be amended to include certain offenses committed by Air Force's Soldiers and the military volunteer. The Law on Organization of Military and the Military Discipline Act Buddhist Era 2476 should be also amended in order to include military volunteer to be military personnel as well.

บทนำ

การจะกำหนดว่าการกระทำใดควรเป็นความผิดอาญา ในปัจจุบันจะพิจารณาจากความสงบเรียบร้อยของสังคม การป้องกันการกระทำที่อาจเป็นภัยอันตรายต่อผู้อื่นตามหลักการป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น เป็นหลักในการพิจารณาว่ารัฐควรที่จะกำหนดกฎหมายอาญามาบังคับควบคุมการกระทำนั้นหรือไม่ แล้วนำมาวินิจฉัยตามทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา เพื่อวินิจฉัยว่าการกระทำของบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นการกระทำความผิดอาญาหรือไม่ อย่างไร นอกจากนี้ พิจารณาจากหลักพื้นฐานการกำหนดความผิดอาญา อันเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ได้แก่ หลักไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย หลักความเสมอภาค ได้แก่ หลักที่กำหนดให้รัฐต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่เหมือนกันในลักษณะเดียวกัน และปฏิบัติต่อสิ่งที่แตกต่างกันในลักษณะที่แตกต่างกันด้วย

ขณะเดียวกัน ทหารมีหน้าที่ปฏิบัติตามภารกิจของกระทรวงกลาโหมในการพิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนสนับสนุนภารกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ รักษาผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงตลอดจนสนับสนุนภารกิจอื่นของรัฐในการพัฒนาประเทศ การป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และการช่วยเหลือประชาชน ซึ่งทหารเหล่านี้ถืออาวุธอยู่ในมือ จำเป็นต้องมีกฎหมายที่ควบคุมความประพฤติหรือวินัยของทหาร ก็คือประมวลกฎหมายอาญาทหาร ที่กำหนดฐานความผิดเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับทหาร เช่น ความผิดฐานเป็นทหารหมิ่นประมาทใส่ความ หรือโฆษณาความหมิ่นประมาท (มาตรา 41) ความผิดฐานเป็นทหารกระทำการประทุษร้ายแก่

ผู้บังคับบัญชา (มาตรา 38) รวมทั้ง ต้องมีศาลทหารเป็นองค์กรที่เข้าใจลักษณะการกระทำผิดของทหารแล้ว พิจารณาพิพากษาคดีอย่างรวดเร็ว เด็ดขาด สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพและรวดเร็ว ยึดหลักการ ดำเนินคดีโดยรัฐ

นอกจากนี้ ได้ศึกษาถึงทหารอากาศ ซึ่งเมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2478 ได้รับการยกฐานะขึ้น เป็น "กรมทหารอากาศ" และวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2480 จึงได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น "กองทัพอากาศ" มียศ และเครื่องแต่งกายเป็นของตนเอง โดยนาวาอากาศเอก พระเวษยันต์รังสฤษฎ์ เป็นผู้บัญชาการทหารอากาศ คนแรก จึงถือเอาวันนี้เป็น "วันกองทัพอากาศ" และยกย่องถวายพระเกียรติจอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ว่าเป็น "พระบิดาแห่งกองทัพอากาศไทย" มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพอากาศ การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลัง กองทัพอากาศ มีผู้บัญชาการทหารอากาศเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในกองทัพอากาศ

ขณะที่อาสาสมัครทหารพราน เป็นพลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหารประเภทหนึ่ง มีหน้าที่ รักษาอธิปไตยตามแนวชายแดน การดูแลรักษาความมั่นคงภายใน ปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับทหารกอง ประจำการ หรือในบางสถานการณ์มีลักษณะการทำงานที่เสี่ยงภัยกว่าทหารกองประจำการ

สำหรับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาและอาญาทหารกรณีทหาร อากาศและอาสาสมัครทหารพรานในประเทศไทย มีการกำหนดเกี่ยวกับฐานความผิดของทหารอากาศ ไว้ใน ประมวลกฎหมายอาญาทหาร ได้แก่ ความผิดฐานยอมแพ้แก่ศัตรู ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 17 ความผิดฐานยุบหรือข่มขืนใจหรือสมคบกันให้ยอมแพ้แก่ราชศัตรู ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 18 ความผิดฐานเป็นทหารขัดขืนหรือละเลยมิกระทำตามคำสั่ง ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 30 ความผิดฐานเป็นทหารขัดขืนมิกระทำตามคำสั่งด้วยกิริยา หรือวาจาองอาจ ตามประมวลกฎหมาย อาญาทหาร มาตรา 31 ความผิดฐานเป็นทหารขัดขืนหรือละเลยมิกระทำตามข้อบังคับ ตามประมวลกฎหมาย อาญาทหาร มาตรา 32 ความผิดฐานเป็นทหารขัดขืนมิกระทำตามข้อบังคับด้วยกิริยาหรือวาจาองอาจ ตาม ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 33 ความผิดฐานเป็นทหารละทิ้งหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายอาญา ทหาร มาตรา 29 ความผิดฐานเป็นนายเรือ ในขณะที่กระทำการรบพุ่ง ถอยออกเสียจากที่รบนั้นโดยไม่มีเหตุ อันสมควร ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 19 ความผิดฐานเป็นนายเรือ จงใจกระทำหรือปล่อยให้ เรือนั้นชำรุดหรืออับปาง ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 20 ความผิดฐานเป็นนายเรือ กระทำหรือ ปล่อยให้เรือนั้นชำรุดหรืออับปางด้วยความประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 21 ความผิด ฐานเจตนากระทำหรือปล่อยให้เรือลำหนึ่งลำใด ชำรุดหรืออับปาง ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 22 ความผิดฐานกระทำหรือปล่อยให้เรือลำหนึ่งลำใด ชำรุดหรืออับปางด้วยความประมาท ตามประมวล กฎหมายอาญาทหาร มาตรา 23 ความผิดฐานเป็นนายเรือ ควบคุมเรือเดินทะเลลำหนึ่งลำใดของทหารไม่ พากเพียรจนสุดสิ้นความสามารถที่จะแก้ไขให้เรือนั้นพ้นอันตรายเสียก่อน ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 25 ความผิดฐานเป็นนายเรือ ควบคุมเรือเดินทะเลลำหนึ่งลำใดของทหาร ถ้ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นเช่นเรือ เกยที่ตื้นหรือจวนอับปาง มั่นรู้ว่ายังมีคนอยู่ในเรือนั้น และจงใจไปเสียจากเรือนั้น ตามประมวลกฎหมาย

อาญาทหาร มาตรา 26 ความผิดฐานเป็นทหาร มิได้มีเหตุอันสมควรที่จะกระทำได้และบังอาจทำลายหรือละทิ้งเครื่องศาสตราวุธ กระสุนดินปืน เสบียง ม้า หรือเครื่องยุทโธปกรณ์อย่างใดๆ กี่ดี หรือทำให้ของนั้นๆ วิปลาศบุบสลายไป ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 27 ความผิดฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือทุจริต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาอาสามัครทหารพราน จะต้องได้ความว่า อาสามัครทหารพรานจะต้องมีการกระทำผิดที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลอื่นที่ไม่ใช่ศาลทหาร ได้แก่ ต้องไม่ใช่คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำผิดด้วยกัน ต้องไม่ใช่คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน ต้องไม่เป็นคดีที่ต้องดำเนินในศาลเยาวชนและครอบครัว ต้องไม่เป็นคดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

ขณะเดียวกัน คดีที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ต้องเป็นคดีที่มีข้อหาอาญาทหารหรืออาญา ต้องเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะกระทำผิด กล่าวคือ พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหาร เมื่อกระทำผิดในหน้าที่ราชการทหารหรือกระทำผิดอย่างอื่นเฉพาะในหรือบริเวณ อาคาร ที่ตั้งหน่วยทหาร ที่พักผ่อน พักแรม เรือ อากาศยาน หรือยานพาหนะใด ๆ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

2. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทหารกรณีการทำความผิดอาญาทหารของทหารอากาศและอาสามัครทหารพรานของต่างประเทศ

สำหรับการใช้บังคับตามมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำความผิดทางอาญาและอาญาทหารกรณีทหารอากาศและอาสามัครทหารพรานของต่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ ในประเทศสหราชอาณาจักร มีการกำหนดฐานความผิดเป็นการเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับอากาศยาน เช่น ความผิดฐานการบินที่อันตราย หากใช้อากาศยาน หรือที่เกี่ยวข้องกับอากาศยาน หรือวัสดุของอากาศยานได้ ก่อให้บุคคลใดเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ โดยไม่มีเหตุสมควรตามกฎหมาย หรือ ประมาทเลินเล่อจนเป็นเหตุให้บุคคลใดเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ ตามพระราชบัญญัติกองทัพ ค.ศ. 1996 (Armed Forces Act 1996) มาตรา 33 และ ความผิดฐานการบินในระยะต่ำ โดยบินอากาศยานในความสูงน้อยกว่าเพดานบินขั้นต่ำ เมื่อบินขึ้น หรือบินลง หรือในกรณีอื่นๆ ที่กำหนดไว้ในระเบียบที่สภาสภาโหมกำหนดไว้ และ บุคคลนั้นเจตนาบิน หรือโดยประมาทเลินเล่อขณะที่ทำการบิน อากาศยานในความสูงน้อยกว่าเพดานบินขั้นต่ำ ตามพระราชบัญญัติกองทัพ ค.ศ. 1996 (Armed Forces Act 1996) มาตรา 34 รวมทั้ง ความผิดฐานการบินที่ก่อให้เกิดความรำคาญ กล่าวคือ ถ้าบุคคลใดที่อยู่ภายใต้กฎหมายของกองทัพ ได้กระทำความผิด โดยทำการบินอากาศยานในลักษณะที่ก่อให้เกิดความรำคาญ หรือน่าจะก่อให้เกิดความรำคาญแก่บุคคลใด หรือ บุคคลนั้นสามารถหลีกเลี่ยงที่ทำการบิน แต่เจตนาในการทำการบิน หรือประมาทเลินเล่อในขณะที่ทำการบิน เพื่อก่อให้เกิดความรำคาญแก่บุคคลใด ตามพระราชบัญญัติกองทัพ มาตรา 35 ตลอดจน ความผิดเกี่ยวกับเรือหรืออากาศยานที่ยึดได้

กล่าวคือ หากในขณะควบคุมเรือหรืออากาศยานของสมเด็จพระราชินีโดยเป็นทรัพย์สินโดยมิชอบด้วยกฎหมาย บุคคลใดที่อยู่ภายใต้กฎหมายของกองทัพได้ส่งไปยังศาลทรัพย์สินที่มีเขตอำนาจ หรือ หากในขณะควบคุมเรือหรืออากาศยานของสมเด็จพระราชินีโดยเป็นทรัพย์สิน โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่ได้ นำเรื่อนั้นไปยังท่าเรือที่มีอำนาจเพื่อทำการชี้ขาดตัดสิน ไม่ได้นำอากาศยานนั้นไปยังสนามบินที่มีอำนาจเพื่อทำการชี้ขาดตัดสิน หรือ ไม่ได้นำสินค้าไปยังท่าเรือหรือสนามบินที่มีอำนาจเพื่อทำการชี้ขาดตัดสิน ตามพระราชบัญญัติกองทัพ ค.ศ.1996 (Armed Forces Act 1996) มาตรา 37 เป็นต้น

ในประเทศสหรัฐอเมริกามีการกำหนดความผิดฐานผู้ได้บังคับบัญชาบังคับให้ยอมแพ้ไว้ในประมวลกฎหมายยุติธรรมทหาร ค.ศ.1950 (Uniform Code of Military Justice 1950) มาตรา 100 ที่บัญญัติว่า ผู้ใด บังคับ หรือพยายามบังคับ ผู้บังคับบัญชาสถานที่ใด เรือ อากาศยาน หรือทรัพย์สินทางทหาร หรือ ผู้บังคับบัญชาของกำลังพลของกองทัพ ให้ยอมแพ้ต่อข้าศึก หรือละทิ้งหน่วย

ประเทศแคนาดามีประมวลวินัยกองทัพ ค.ศ.2015 (Code of Service Discipline 2015) มาตรา 60 กำหนดโดยสรุปว่า บุคคลใดซึ่งมิได้ตกอยู่ภายใต้บังคับประมวลวินัยกองทัพดังกล่าวโดยประการอื่น ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนายทหารสัญญาบัตร หรือนายทหารต่ำกว่าสัญญาบัตรในกองกำลังที่ได้รับการจัดตั้งและคงอยู่นอกประเทศแคนาดาโดยสมเด็จพระบรมราชินีนาถ และบังคับบัญชาโดยนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพแคนาดา และ ได้เดินทางร่วมไปกับหน่วยทหารของกองทัพแคนาดาในการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ใดๆ รวมทั้ง ได้ปฏิบัติหน้าที่ให้กับกองทัพแคนาดาตามที่รัฐมนตรีกำหนด อยู่ภายใต้ประมวลวินัยกองทัพนั้น

3. วิเคราะห์ปัญหากระบวนการยุติธรรมอาญาทหารเกี่ยวกับฐานความผิดของทหารอากาศและอำนาจศาลทหารกรณีการกระทำความผิดของอาสาสมัครทหารพราน

จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า มีปัญหาหลายประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาทหารกรณีการกระทำความผิดของทหารอากาศและอาสาสมัครทหารพราน

ประมวลกฎหมายอาญาทหาร จะกำหนดความผิดฐานยอมแพ้แก่ศัตรู ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ความผิดฐานยุ่งหรือข่มขืนใจหรือสมคบกันให้ยอมแพ้แก่ราชศัตรู ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 18 ความผิดฐานเป็นทหารขัดขืนหรือละเลยมิกระทำตามคำสั่ง ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 30 ความผิดฐานเป็นทหารขัดขืนมิกระทำตามคำสั่งด้วยกิริยา หรือวาจาองอาจ ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 31 ความผิดฐานเป็นทหารขัดขืนหรือละเลยมิกระทำตามข้อบังคับ ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 32 ความผิดฐานเป็นทหารขัดขืนมิกระทำตามข้อบังคับด้วยกิริยาหรือวาจาองอาจ ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 33 ความผิดฐานเป็นทหารละทิ้งหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 29 แต่ฐานความผิดดังกล่าวก็เป็นการกำหนดความผิดที่ใช้บังคับกับทหารทุก

เหล่านี้ลักษณะทั่วไป ไม่ได้มุ่งเน้นถึงควบคุมหรือป้องกันการกระทำของทหารอากาศโดยเฉพาะไม่ให้กระทำการใดที่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ ในขณะที่สภาพการปฏิบัติงานของทหารอากาศที่ควบคุมอากาศยานมีลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของชาติได้ ความผิดฐานเป็นนายเรือควบคุมเรือลำหนึ่งลำใดของทหารของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในขณะที่กระทำการรบพุ่ง ถ้าถอยออกเสียจากที่รบนั้น โดยไม่มีเหตุอันสมควร ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 19 ความผิดฐานเป็นนายเรือควบคุมเรือลำหนึ่งลำใดของทหารของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และจงใจกระทำหรือปล่อยให้เรือนั้นชำรุดหรืออับปาง ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 20 ความผิดฐานเป็นนายเรือควบคุมเรือลำหนึ่งลำใดของทหารของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และกระทำหรือปล่อยให้เรือนั้นชำรุดหรืออับปางด้วยความประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 21 ความผิดฐานเจตนากระทำหรือปล่อยให้เรือลำหนึ่งลำใดของทหารของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ชำรุดหรืออับปาง ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 22 ความผิดฐานกระทำหรือปล่อยให้เรือลำหนึ่งลำใด ของทหารของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ชำรุดหรืออับปางด้วยความประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 23 ความผิดฐานเป็นนายเรือควบคุมเรือเดินทะเลลำหนึ่งลำใดของทหารของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้ามีเหตุร้ายเกิดขึ้น และไม่พากเพียรจนสุดสิ้นความสามารถที่จะแก้ไขให้เรื่อนั้นพ้นอันตรายเสียก่อน ละทิ้งเรื่อนั้นไปเสีย ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 25 ความผิดฐานเป็นนายเรือควบคุมเรือเดินทะเลลำหนึ่งลำใดของทหารของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้ามีเหตุร้ายเกิดขึ้น รู้ว่ายังมีคนอยู่ในเรื่อนั้น และมันจงใจไปเสียจากเรื่อนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 26 เห็นได้ว่าเป็นการกำหนดฐานความผิดที่มีลักษณะเฉพาะจากการปฏิบัติงานของทหารเรือ โดยไม่มีการกำหนดความผิดเฉพาะของทหารอากาศเกี่ยวกับการกระทำผิดต่ออากาศยาน เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาทหารมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2455 ขณะนั้นยังไม่มีทหารอากาศ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับกำหนดฐานความผิดของทหารอากาศ ในประเทศสหราชอาณาจักร มีการกำหนดฐานความผิดเป็นการเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับอากาศยาน เช่น ความผิดฐานการบินที่อันตราย ตามพระราชบัญญัติกองทัพ ค.ศ.1966 มาตรา 33 และ ความผิดฐานการบินในระยะต่ำ ตามพระราชบัญญัติกองทัพ ค.ศ.1966 มาตรา 34 รวมทั้ง ความผิดฐานการบินที่ก่อให้เกิดความรำคาญ ตามพระราชบัญญัติกองทัพ ค.ศ.1966 มาตรา 35 ตลอดจน ความผิดเกี่ยวกับเรือหรืออากาศยานที่ยึด ตามพระราชบัญญัติกองทัพ ค.ศ.1966 มาตรา 37 เป็นต้น ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการกำหนดความผิดฐานผู้ได้บังคับบัญชาบังคับให้ยอมแพ้ไว้ในประมวลกฎหมายยุติธรรมทหาร ค.ศ.1950 มาตรา 100 อันเป็นการควบคุมการกระทำของทหารอากาศในการปฏิบัติหน้าที่ทางยุทธการก่อให้เกิดการปฏิบัติการทางทหารที่มีประสิทธิภาพ การไม่กำหนดฐานความผิดเฉพาะของทหารอากาศ อาจส่งผลให้ทหารอากาศขาดความระมัดระวังในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับอากาศยาน กระทบต่อความสงบเรียบร้อยและกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ รวมทั้งยังเป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของกฎหมายอาญาที่ต้องการ ห้ามปราม และป้องกันพฤติกรรมอันนำไปสู่พฤติกรรมที่ถูกลูกความต่อผลประโยชน์ของสาธารณชน เดือนบุคคลทั่วไปไม่ให้ละเมิดบทบัญญัติของกฎหมายและสร้าง

จิตสำนึกไปในตัว รวมทั้ง ป้องกันและรักษาไว้ซึ่งสถาบันทางสังคม และขัดต่อหลักการกำหนดความผิดอาญาเพื่อคุ้มครองป้องกันสังคม ตามหลักการป้องกันอันตรายต่อผู้อื่น

นอกจากนี้ ทหาร ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 4 หมายความว่า บุคคลที่อยู่ในอำนาจกฎหมายฝ่ายทหาร ซึ่งบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ได้แก่ พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหาร เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร เมื่อกระทำผิดในหน้าที่ราชการทหาร หรือกระทำผิดอย่างอื่นเฉพาะในหรือบริเวณ อาคาร ที่ตั้งหน่วยทหาร ที่พักร้อน พักแรม เรือ อากาศยาน หรือยานพาหนะใด ๆ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร เท่านั้น ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 16 ในเมื่ออาสาสมัครทหารพราน เป็นบุคคลที่เข้าทำหน้าที่ทหารเป็นการชั่วคราว ตามมาตรา 4/1 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบราชการทหาร (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2521 ไม่ใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ย่อมไม่ใช่ทหารตามความหมายในประมวลกฎหมายอาญาทหาร จึงไม่มีความรับผิดตามฐานความผิดต่างๆ ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาทหาร ทั้งที่อาสาสมัครทหารพรานมีลักษณะการปฏิบัติงานเช่นเดียวกับทหารกองประจำการ ก็ควรจะต้องให้อาสาสมัครทหารพรานได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับที่ทหารกองประจำการได้รับ การให้อาสาสมัครทหารพรานไม่เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารขัดต่อหลักความเสมอภาค ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 27 ส่งผลให้การควบคุมความประพฤติของอาสาสมัครทหารพรานเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

ประการที่สอง ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498

กรณีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีการกระทำความผิดของทหารอากาศและอาสาสมัครทหารพราน กล่าวคือ แม้อาสาสมัครทหารพราน เป็นบุคคลที่เข้าทำหน้าที่ทหารเป็นการชั่วคราว ตามมาตรา 4/1 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบราชการทหาร (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2521 ซึ่งมีสถานะเป็นพลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหาร ที่พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 16 ได้กำหนดให้พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหาร เมื่อกระทำผิดในหน้าที่ราชการทหาร หรือกระทำผิดอย่างอื่นเฉพาะในหรือบริเวณ อาคาร ที่ตั้งหน่วยทหาร ที่พักร้อน พักแรม เรือ อากาศยาน หรือยานพาหนะใด ๆ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ดังนั้น อาสาสมัครทหารพรานจะตกเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารก็เฉพาะกรณีกระทำความผิดอาญาที่ในหน้าที่ราชการทหาร หรือกระทำผิดอย่างอื่นในหรือบริเวณ อาคาร ที่ตั้งหน่วยทหาร ที่พักร้อน พักแรม เรือ อากาศยาน หรือยานพาหนะใด ๆ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร เท่านั้น ด้วยเหตุนี้ หากอาสาสมัครทหารพรานกระทำความผิดอาญาหรืออาญาทหาร ที่ไม่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ราชการทหาร หรือกระทำผิดอย่างอื่นนอกบริเวณ อาคาร ที่ตั้งหน่วยทหาร ที่พักร้อน พักแรม เรือ อากาศยาน หรือยานพาหนะใด ๆ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลทหาร ซึ่งอาสาสมัครทหารพรานมีลักษณะการปฏิบัติงานเช่นเดียวกับทหารกอง ควรจะต้องให้อาสาสมัครทหารพราน

เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลทหารเช่นเดียวกับทหารกองประจำการด้วย การให้อาสาสมัครทหารพรานไม่เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารขัดต่อหลักความเสมอภาค ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 27 ย่อมทำให้อาสาสมัครทหารพรานเสื่อมวินัยทหารเป็นเหตุกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองทัพได้ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับการดำเนินคดีบุคคลพลเรือนที่อยู่ในกองทัพของประเทศแคนาดาจะพบว่า ประมวลวินัยกองทัพ มาตรา 60 กำหนดโดยสรุปว่า บุคคลใดซึ่งมิได้ตกอยู่ภายใต้บังคับประมวลวินัยกองทัพโดยประการอื่น ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนายทหารสัญญาบัตร หรือนายทหารต่ำกว่าสัญญาบัตร เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร สมควรที่จะให้ศาลทหารมีอำนาจดำเนินคดีอาสาสมัครทหารพรานซึ่งมีลักษณะการปฏิบัติงานเช่นเดียวกับทหารกองประจำการหรือได้ปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารต่าง ๆ ในทุกกรณีมิใช่เฉพาะกรณีกระทำความผิดอาญาที่ในหน้าที่ราชการทหาร หรือกระทำความผิดอย่างอื่นในหรือบริเวณ อาคาร ที่ตั้งหน่วยทหาร ที่พักผ่อน พักแรม เรือ อากาศยาน หรือยานพาหนะใด ๆ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร เท่านั้น

ประการที่สาม ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๙๖ กรณีการกระทำความผิดอาญาเล็กน้อยและไม่สำคัญของทหารอากาศและอาสาสมัครทหารพราน

ทหารกองประจำการกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา ๘ เช่น ความผิดฐานเป็นทหารใช้ให้อยู่ยามรักษากองที่ตี ท่านมอบหมายให้กระทำการตามบังคับหรือคำสั่งอย่างใด ๆ ก็ตี ถ้าและมันละทิ้งหน้าที่นั้นเสีย หรือมัน ไปเสียจากหน้าที่โดยมิได้รับอนุญาตก่อน ความผิดฐานเป็นทหารขี้เงินหรือละเลยมิกระทำให้ตามคำสั่ง ความผิดฐานเป็นทหารเป็นยามรักษากอง หรืออยู่ยามประจำหน้าที่และมันหลับเสียในหน้าที่ หรือเมาสุราในหน้าที่ เป็นต้น รวมถึง ความผิดลหุโทษ และความผิดที่เปรียบเทียบได้ตามกฎหมาย ถ้าผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร พิจารณาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญให้ถือเป็นความผิดต่อวินัยทหาร และให้มีอำนาจลงทัณฑ์ ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 8 และ 9 และในเมื่ออาสาสมัครทหารพรานเป็นบุคคลที่เข้าทำหน้าที่ทหารเป็นการชั่วคราว มีสถานะเป็นพลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหาร หากกระทำความผิดที่ไม่ใช่ในหน้าที่ราชการทหาร หรือกระทำความผิดอย่างอื่นที่ไม่ใช่ในหรือบริเวณ อาคาร ที่ตั้งหน่วยทหารดังกล่าว ก็จะไม่ใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ย่อมไม่ใช่ทหารตามความหมายในประมวลกฎหมายอาญาทหาร หากผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร พิจารณาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ ก็ไม่มีอำนาจเปลี่ยนแปลงจากที่ต้องดำเนินคดีอาญาทหารเป็นความผิดต่อวินัยทหาร และลงทัณฑ์ได้ จำเป็นต้องดำเนินคดีอาญาทหารทุกกรณีไป ทำให้อาสาสมัครทหารพรานไม่ได้รับประโยชน์หรือได้รับความคุ้มครองให้ได้รับผลร้ายน้อยลง เพื่อให้ได้รับทัณฑ์ทางวินัยทหารแล้วสามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ทางราชการต่อไปได้

4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผู้เขียนเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาได้ดังนี้

ประการที่หนึ่ง เพื่อให้ทหารอากาศได้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับอากาศยานในการปฏิบัติหน้าที่ทางยุทธการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาทหารกำหนดฐานความผิดเฉพาะของทหารอากาศที่กระทำการเกี่ยวกับอากาศยาน

ประการที่สอง เพื่อให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาอาชญากรรมทหารพรานได้ในทุกกรณี และเพื่อให้อาชญากรรมทหารพรานเป็นทหารตามความหมายในประมวลกฎหมายอาญาทหาร ส่งผลให้เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจกฎหมายฝ่ายทหารทำให้อำนาจรับผิดทางอาญาทหารตามที่กำหนดในประมวลกฎหมายอาญาทหาร เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ให้อาชญากรรมทหารพรานเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารเช่นเดียวกับทหารกองประจำการ หรือ

ประการที่สาม เพื่อให้อาชญากรรมทหารพรานได้รับโอกาสในการที่จะเปลี่ยนแปลงจากถูกดำเนินคดีอาญาทหารเป็นวินัยทหาร เห็นควรดำเนินการตามข้อเสนอแนะประการที่สอง หรือแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ให้อาชญากรรมทหารพรานเป็นทหารตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476

บรรณานุกรม

หนังสือ

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544)

คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์ วิทยุชน จำกัด, 2551)

ปกป้อง ศรีสนิท, กฎหมายอาญาชั้นสูง, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิทยุชน จำกัด, 2559)

ณรงค์ ไชหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 5 (บริษัท สำนักพิมพ์วิทยุชน จำกัด : พ.ศ.2543)

พล.ท. ไพบูลย์ ยนต์พร (อดีตเจ้ากรมพระธรรมนูญ) . ประวัติกรมพระธรรมนูญและเหล่าทหาร พระธรรมนูญ (การประชุมทางวิชาการของนายทหารเหล่าพระธรรมนูญ).

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิทยุชน จำกัด, พ.ศ.2552)

พ.อ.พระวิจิตเนติศาสตร์, กฎหมายอาชญาพิสดาร (อาชญาทหาร), คำสอนชั้นปริญญาโททางนิติศาสตร์ พุทธศักราช 2478

พ.อ.พระวิชิตเนติศาสตร์, กฎหมายอาญาพิสดาร (พระธรรมนูญศาลทหาร), คำสอนชั้นปริญญาโททาง
นิติศาสตร์ พุทธศักราช 2478

พ.อ.พระจรรยาบุรี, คำสอนชั้นปริญญาโททางนิติศาสตร์ พุทธศักราช 2478 กฎหมายอาญาพิสดาร (พระ
ธรรมนูญศาลทหาร)

ภูมิ โชคเหมาะ, กฎหมายทหาร (LW409)(LW448). พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549)

แสวง บุญเฉลิมวิภาส, หลักกฎหมายอาญา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด โครงการ
ตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551)

วิทยานิพนธ์

โกเมศ สิบงกช, ปัญหาเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลทหาร วิทยานิพนธ์ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พ.ศ.2555

คณิศ เต็งสุวรรณ, ปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย วิทยานิพนธ์
หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ.2558

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

กองทัพอากาศไทย, วิกิพีเดีย,

<https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%81%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%97%E0%B8%B1%E0%B8%9E%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A8%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2>

ทหารพราน, วิกิพีเดีย

<https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%97%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%99>

iLaw “รู้ จัก ศาล ทหาร และ ข้อ สั่ง เกิด เรื่อง เขต อำนาจ” .เข้าถึงได้จาก

<https://ilaw.or.th/node/3113,2561>

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ประมวลกฎหมายอาญาทหาร

ประมวลกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521

พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551

ประมวลกฎหมายยุติธรรมทหาร (Uniform Code of Military Justice – UCMJ)

พระราชบัญญัติกองทัพ (Armed Forces Act)

พระราชบัญญัติป้องกันประเทศ (National Defence Act)

เอกสารอื่น

กฎหมายอาญาทหาร , เอกสารประกอบการบรรยาย โรงเรียนเหล่าทหารพระธรรมนูญ พ.ศ.2548

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 770/2524

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 22/2548

หนังสือการสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร ที่ 15112/2497 ลงวันที่ 14 ธันวาคม 2497

ณัฐวัจน์ สุทธิโยธิน , หน่วยที่ 2 ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา เอกสารประกอบการบรรยายวิชากฎหมาย
อาญา

วิสาร พันธนะ และลาวัลย์ หอนพรัตน์ เอกสารประกอบการสอน ชุดวิชากฎหมายอาญา 1 :ภาคทบทวน
ทั่วไป หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายอาญาและลักษณะทั่วไปของกฎหมายอาญา
(คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช) พิมพ์ครั้งที่ 1 ปี พ.ศ. 2557